

**Píseň: S31 – Úterý končí středou + modlitba; Oddíl
k výkladu: Jb 23**

Milí,

ninulý týden jsme se věnovali třetí, poslední, Elífazově řeči. Při ní už Elífaz odložil všechno přetvářku a nuanci a Jobovi otevřeně řekl, co si o něm myslí: Že je velmi zlý a nekonečně hříšný (Jb 22, 5). Obvinil Joba z obírání ubožáků, nepomáhání potřebným a mnoha dalšího, *a proto* Job přišel o všechny své děti. O všechn majetek. A trpí hroznou nemocí.

Elífaz nepředložil žádný důkaz těchto svých obvinění. Vychází pouze ze své přirozené teologie – zcela mylné. Totiž z teologie, v níž trpí jen darebáci a hříšní – úměrně svému zlu. A tak Job, v Elífazových očích, prostě *musí* být strašně zlý – jinak by celý Elífazův světonázor a víra byly naprosto mylné. Důkazem Jobovy viny je Jobova situace samotná.

Tím mylnější je Elífazův pohled, že jde o logiku v kruhu, která předjímá svůj závěr a nedovoluje jakékoli pochybnosti nebo jiné varianty.

Jobova odpověď

Job tak v dnešní odpovědi už také zcela vzdal jakoukoli diskusi s Elífazem – obrací se rovnou a neustále k Bohu. Elífaz měl v situaci jasno ještě před tím, než došlo na její zkoumání s Jobem. Neobtěžuje se s jediným důkazem. Proč tedy v takové situaci pokračovat v dialogu?

Job se navíc k Bohu obracel více a více, častěji a častěji – nepřímou úměrně tomu, jak málo se dařilo porozumět si s jeho přáteli.

Vzhledem k hrozným Elífazovým slovům je snad srozumitelný úvod Jobovy odpovědi: Lká a naříká. Úpí pod rukou (zřejmě Elífazovou), která ho tíží. A Job už také zcela explicitně a bez obalu počítá s tím, že ho přátelé nebudou brát vážně. Že ho

budou považovat za vzpurného, zlého, nespravedlivého – a tak bez práva na obhajobu. Ba už na vyslyšení.

O to překvapivější bude třetí, poslední, řeč Bildadova, v níž bude reagovat na dnešní a příští kapitolu Jobovy řeči!

Nevyslovený Bůh

Je zvláštním momentem této Jobovy odpovědi, že Boha neosloví, ani nevysloví, přímo. Až v úplném závěru Boha zmíní – ale ve třetí osobě. Jakoby chtěl ukázat na domnělou „moudrost“ svých přátel – schválně, jestli pochopí, kdo je ten „on,“ kterého chce Job najít. K němuž se chce vydat. A tak dále. Může také jít o obranný mechanismus, aby ho nemohli jeho přátelé „chytnout“ za slovíčko, když Boha nahlas nevysloví.

Job tak vytrvale zůstává ve své teologii – stejně jako jeho přátelé. Rozdíl je však v tom, že Job zůstává ve spoléhání na Boží prvenství, přednost, moc a milosrdenství. Elífaz a Sófara spoléhají na svou moudrost, chytrost, poznání. Jemuž je, podle nich, podřízen i Bůh (srv. předchozí kapitolu i výklad). Možná i to štkalo Elífaze znovu a znovu...

... protože Job předpokládá, že se před Bohem bude moci hájit. Zda obhájit – to zůstává i pro Joba otevřené. Ale bude se moci hájit. Bude moci předložit důkazy o své nevinně. Budou mu muset být předloženy důkazy o jeho vině – s čímž se „moudrý“ Elífaz vůbec neobtěžoval.

Tak Job doufá také ve vyslyšení tváří v tvář Božímu soudu. Ve vyslyšení, jež se mu zejm. od Elífaze a Sófara, očividně nedostává.

Vzdálený Bůh

Ale Hospodin není pro Joba k nalezení. Nevidí Ho před sebou ani za sebou, ani napravo ani nalevo (v. 8-9). Job netuší, kde Bůh je. A tak netuší, jak by k němu mohl přijít.

Avšak to je úplně jedno Hospodinu – ten naopak zná Jobovu cestu. Stejně jako každého jiného. Tak Job doufá v Hospodinovo „přezkoušení,“ protože Hospodin ví, kde Job je. Kudy a kam jde. Ačkoli Job o Hospodinu nic z toho neví. Job také věří, že z tohoto

„přezkoušení“ vyjde jako zlato uprostřed zeminy – čistý, ryzí, očištěný, bez příměsí.

Job sám je přesvědčen o své nevině – nyní také již zcela explicitně a bez obalu. Posluchač pak ví, že tak byla uvedena celá jeho postava (Jb 1), a tak že Job má pravdu.

Jobova nevina je však opět doložena nejen jeho vlastním názorem, který prostě nemůže být nezaujatý.¹ Jobova nevina je doložena v jeho pokorné připravenosti přijmout *jakékoli* Boží rozhodnutí (v. 11-15). To je hloubka biblické víry, to je její podstata, v tom je Jobova (a obecně lidská) spravedlnost – v připravenosti přijmout, a v přijetí samotném, *jakýkoli* Boží soud, úsudek, rozhodnutí. Vždyť přece věříme, že v Bohu není zla. Že je čirým dobrem. A tak skoro až *nemůže* činit nic než dobro. Jakkoli náš omezený, sebestředný, nepoučený lidský pohled může být přesvědčen o opaku.

Co je bez chvění, není pevné

Ani v této velmi biblické víře však není Job prost strachu a obav. Není superhrdinou víry. Stejně jako i Ježíš se mnohého bál minimálně v Getsemanské zahradě.² Ačkoli Job *věří*, že Bůh je plně a pouze dobrý, *neví* to jistě. A i kdyby věděl, přiznává, že se bojí Božího rozhodnutí. Že mu nebude rozumět. Že nebude Jobovi po chuti. Že bude Jobovi dalším a horším utrpením. Co když se tak Bůh prostě rozhodne?

Tak máme opět před očima biblický příklad víry, která není silná. Ani pevná. Nýbrž chvěje se. Pochybuje. Má strach. Ba dokonce to vše nahlas přiznává. Neskrývá. Přiznává sobě i bližním vlastní neschopnost plně porozumět Božím rozhodnutím. A tak nahlas přiznává zcela přirozený strach z Boží všemohoucnosti. Strach plně prokazující, že Job rozumí Bohu natolik, nakolik člověk může. A tak Job ví, že Bůh je *totaliter aliter* (zcela jiný). Je Svatý. Je Posvátnem samotným. A tak jeho plná přítomnost vždy budí

¹ O své nevině je přesvědčen takřka každý – srv. již Gn 3.

² I v tom můžeme vidět další z „předobrazů“ Krista v Jobovi.

strach, obavy, nejistotu, pochybnosti v lidském tvorovi. Dokud neprojdeme vzkříšením.

Poslední verš

Poslední verš dnešního oddílu je pak v ekumenickém překladu zvláštním. Nedává smysl, že by Job zůstával naživu *díky* tomu, že Bůh se před ním i nadále skrývá. Kralický překlad hovoří zcela obráceně – Job nezahynul, protože Bůh *nezakryl* temnotu, mračna.

V hebrejském textu skutečně je poslední sloveso v *pozitivním* tvaru, nikoli negativním. V tom má ekumenický překlad pravdu. Avšak to, co je zakryto temnotou, mráкотami, mračny je *Job*. Doslova *Jobova tvář*. Nikoli Bůh.

Tedy že Joba se nemohla zmocnit smrt, protože Bůh Joba ukryl, skryl v temnotě, v níž ho ani smrt nemůže najít. Ale která je pro Hospodina „jako světlo“ (Ž 139, 11-12).

Druhou alternativou překladu je, že Hospodin skryl *temnotu* před *Jobovou tváří*. Tj. temnotu smrti. Tuto variantu považuji za nejpresnější a nejjistější. A také nejharmoničtější s úvodem věty.

Závěr

Elífaz prokázal, že nemá, co by Jobovi nabídl. Nenabídl ani jeden důkaz svých strašlivých obvinění. Tak se Job odvrací od Elífaze, který ho nařkává z hrozných věcí a obrací se opět a znovu k Bohu. K Bohu, kterého se bojí. Ale strach, chvění a pochybnosti Jobovy víry (pochybnosti oprávněné, protože o vlastních schopnostech porozumět Bohu), jsou přemáhány důvěrou v Boží všemohoucnost, spravedlnost a dobrotu. Kdyby přece Bůh chtěl Joba mrtvého, Job by mrtvý již dávno byl. A z Jobova utrpení nemůže sám nic mít. Musí tedy v celé situaci jít o něco jiného, co je skryto, Jobovým očím. O to víc pak jeho přátelům.

Čímž je podstata celé této divadelní hry.

Jobova přání z dnešní kapitoly pak budou takřka kompletně splněna. Hospodin ze smršť k Jobovi promluví. Prokáže, že Joba bedlivě poslouchal. Splní, co Jobovi určil dávno před tím, než se na

nebeské scéně „objevil“ satan. A Job nebude rozumět. Bude zaražen a přemožen Boží svatostí.

Ale přijme Boží rozhodnutí se vším všudy. I v oběti za své přátele Elífaze, Bildada a Sófara, aby je zachránil před oprávněným Božím hněvem.

Píseň: S136 – Kam v soudu den + modlitba Páně
Rozhovor